

Raport științific pe anii 2021-2023

Titlul proiectului: *Politică de stat și destine personale. Recrutare și lăsare la vatră în provinciile daco-moesice (acronim RecRet) (State policy and individual destinies. Recruitment and retirement in daco-moesian provinces)*

Numărul contractului: 173/2021

Codul proiectului: 0383

Website: <https://history.uaic.ro/recret/>

Director de proiect: Prof.dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași)

2021

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale (2021), obiectivele proiectului au fost îndeplinite **integral**.

Obiectivele au fost:

- 1) Analiza detaliată a stadiului cercetării privind recrutarea, mobilitatea și lăsarea la vatră a soldaților.
- 2) Analiza izvoarelor literare privitoare la principalele obiective ale proiectului.
- 3) Analiza izvoarelor epigrafice referitoare la recrutare și lăsare la vatră în Moesia Superior

Primul obiectiv a presupus o analiză detaliată a istoriografiei problematice proiectului, pornind de la studiile de pionierat ale lui C. Cichorius și E. Ritterling privind unitățile auxiliare și legiunile și terminând cu cartea lui Ian Haynes privind istoria și mai ales recrutarea și lăsarea la vatră a soldaților din *auxilia*. Cercetarea din ultimii ani a fost considerabil îmbogățită de noile izvoare, mai ales diplomele militare, cu date importante de recrutare sau de lăsare la vatră care pot fi puse în conexiune cu evenimente istorice. La astfel de date au făcut apel în comunicări

Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Iulia Dumitrache, Ana Honcu, Ioan C. Opreș și Florian Matei-Popescu, lucruri concretizate și în studiile publicate (v. diseminarea rezultatelor). Al doilea obiectiv a presupus analiza izvoarelor literare privind aceste fenomene și ele au fost analizate de M. Alexianu și R. Curcă, urmând ca studii referitoare la temă să fie publicate în cursul anului viitor. R. Curcă a realizat câteva considerații preliminare în studiul publicat în acest an (v. diseminarea rezultatelor). Al treilea obiectiv a constat în analiza izvoarelor epigrafice privind recrutarea și lăsarea la vatră în Moesia Superior. Dincolo de concluziile la care a ajuns F. Matei-Popescu pentru *auxilia*, Ana Honcu a avut misiunea să se ocupe de veterani, realizând două comunicări ce urmează a vedea lumina tiparului (v. diseminarea rezultatelor). Activitatea de anul acesta a presupus și realizarea unor demersuri comparative (fenomene lingvistice în epoca romană timpurie și târzie comunicări Roxana-Gabriela Curcă, analiza unor fenomene similare în alte provincii – articole Casian Gămănuț, Ioan Carol Opreș, Iulia Dumitrache, Ana Honcu, Rada Varga și Annámária Izabella Pázsint, analiza unor fenomene în care sunt implicați militarii activi sau veteranii – articole Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba și Marius Alexianu, Rada Varga și Annámária Izabella Pázsint, comunicări Florian Matei-Popescu și Ioan Piso). **Rezultatele** prevăzute au vizat publicarea a 6 articole sau capitole de carte, având în vedere că de la contractare și până la publicarea materialului poate trece o perioadă de timp. Aceste rezultate au fost **larg depășite (a se vedea lista completă a diseminării rezultatelor)**. A fost publicată **o carte la o editură internațională de prestigiu** (*Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, editat de doi dintre membrii proiectului, Lucrețiu Bîrliba și Iulia Dumitrache), **un articol Web of Science, patru articole în reviste cotate ERIH + (dintre care unul în străinătate), 15 capitole de cărți (dintre care 14 apărute în străinătate la edituri de prestigiu – Archaeopress Oxford, Holzhausen Viena, BAR Publishing Oxford și Harrassowitz Wiesbaden) și 19 participări la conferințe (dintre care 9 internaționale - a se vedea diseminarea rezultatelor)**. Totodată, în cadrul proiectului a fost organizată la Roma a III-a ediție a Simpozionului internațional *La romanità orientale e Italia dall'Antichità fino al XX secolo*, în colaborare cu Accademia di Romania (Roma) și Universitățile din București și Cluj-Napoca. rezultatelor). Toate aceste manifestări științifice și publicații au contribuit din plin la **vizibilitatea internațională a**

proiectului. La sfârșitul anului, putem afirma că **toate aceste rezultate au fost livrate.**

II. Diseminarea rezultatelor

a. Cărți

1. L. Mihailescu-Bîrliba, I. Dumitrache, *Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, ISBN 978-3-447-11687-9.

b. Articole publicate în reviste Web of Science-Emerging Sources

1. Ioan Carol Opreș, An anonymous statio of Classis Flavia Moesica and later Flaviana. All we know for now about Roman Rasova (Constanta county, Romania), *Journal of Ancient History and Archaeology* 8, 2, 47-64.

c. Articole publicate în reviste cotate BDI

1. L. Mihailescu-Bîrliba, The Bessi at Mihai Bravu: An Overview, *Studia Academica Sumenensia (ERIH +)* 7, 2020 (2021), 159-171.

2. I. C. Opreș, News of Classis Flavia Moesica in Rasova. Reexamining the tile stamps of the fleet on the Lower Danube limes, Pontica (ERIH +) 53, 2020 (2021), 393-406.

3. Casian Gămănuț, A Dacian Soldier from Mauretania Caesarensis. The case of Decineus and his frater, *Studia Antiqua et Archaeologica* 27/1, 191-198 (ERIH+).

4. L. Mihailescu-Bîrliba, Les militaires provenant du milieu rural de la Mésie Inférieure dont l'origine est certaine: les cas des cohortes prétoriennes, *Studia Antiqua et Archaeologica* 27/1, 465-475 (ERIH+).

c. Capitole de cărți

1. L. Mihailescu-Bîrliba, *Quelques remarques sur la population de Topolog et de Mihai Bravu (nord de la Mésie Inférieure)*, in G. R. Tsetschladze, A. Avram, J. Hargrave (eds.), *The Greeks and Romans in the Black Sea and the Importance of*

the Pontic Region for the Graeco-Roman World (7th century BC-5th century AD): 20 Years On (1997-2017). Proceedings of the Sixth International Congress on Black Sea Antiquities (Constanța – 18-22 September 2017), Archaeopress, Oxford, 258-266.

2. L. Mihailescu-Bîrlița, A. Ibba, *Vicus Bad[---]: la contribution de l'épigraphie à la reconstruction du tissu socio-culturel d'un village de la Mésie Inférieure (Ier-IIIe siècle ap. J.-C)*, in F. Mitthof, C. Cenati, L. Zerbini (eds.), *Ad ripam fluminis Danuvi. Papers of the 3rd International Conference on Roman Danubian Provinces, Vienna, 11th-14th November 2015*, Holzhausen Verlag, Viena 2021, 15-38.

3. L. Mihailescu-Bîrlița, *Les bénéficiaires des gouverneurs et les stations douanières en Mésie Inférieure*, in L. Mihailescu-Bîrlița, I. Dumitrache (eds.), *Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 35-50.

4. L. Mihailescu-Bîrlița, M. Alexianu, Salt exploitation and Roman army in Dacia: the Ocna Dejului-Sic-Cojocna-Gherla area, in L. Mihailescu-Bîrlița, I. Dumitrache (eds.), *Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 119-124.

5. Iulia Dumitrache, *The Halieutic circuit in Scythia Minor: state of art and further approaches*, in L. Mihailescu-Bîrlița, I. Dumitrache (eds.), *Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 69-78.

6. Ana Odochiciuc (Honcu), Donations dans la province de Mésie Inférieure: *Summae honorariae et pollicitationes ob honorem*, in L. Mihailescu-Bîrlița, I. Dumitrache (eds.), *Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 95-100.

7. Roxana-Gabriela Curcă, *Des utilisations du sel chez Caton, De agricultura*, in L. Mihailescu-Bîrlița, I. Dumitrache (eds.), *Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 221-226.

8. Rada Varga, Annamária-Izabella Pázsint, *Prosopographical notes on the conductores publici portorii Illyrici*, in L. Mihailescu-Bîrlița, I. Dumitrache (eds.),

Persevera lucere. Studia in memoriam Octaviani Bounegru, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 101-117.

9. Rada Varga, Annamária-Izabella Pázsint, *Labour Migration in the Roman World: The Case of Craftsmen*, in V. Cojocar, A.-I. Pázsint (eds.), *Migration and Identity in Eurasia: from ancient times to Middle Ages*, Editura Mega, Cluj-Napoca 2021, 115-138.

10. L. Mihailescu-Bîrlița, *La démographie des militaires provenant du milieu rural de la Mésie Inférieure*, in K. Balbuza, M. Duch, Z. Kaczmarek, K. Królczyk (eds.), *Antiquitas aeterna. Classical Studies Dedicated to Leszek Mrozewicz on His 70th Birthday*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2021, 221-230.

11. I. Piso, *Colonia Dacica Sarmizegetusa, die erste römische Stadt nördlich der Donau*, in K. Matijević, R. Wiegels (eds.), *Kultureller Transfer und religiöse Landschaften. Zur Begegnung zwischen Imperium und Barbaricum in der römischen Kaiserzeit*, Göttingen 2021, 213-254. - ISBN - 9783110716443.

12. Laurent Bricault, Dan Deac, **I. Piso**, *Les cultes isiaques à Sarmizegetusa*, in S. Cristean, C. Timoc, E. C. de Sena (eds.), *Africa, Egypt and the Danubian Provinces of the Roman Empire. Population, Military and Religious Interconnections*, BAR Publishing, Oxford, 45-66.

13. L. Mihailescu-Bîrlița, *Militaires de Mésie Inférieure dans les Maurétanies*, in S. Cristean, C. Timoc, E. C. de Sena (eds.), *Africa, Egypt and the Danubian Provinces of the Roman Empire. Population, Military and Religious Interconnections*, BAR Publishing, Oxford, 17-19.

14. A. Honcu, *Constructions de Chersonèse aux Ier-IIIe siècles après JC. Étude épigraphique*, in V. Lebedinskij (ed.), *Istoričeskie, kul'turnye, mežnacional'nye, religioznyje i političeskie svjazi Kryma so Sredizemnomorskije regionam i stranami vostoka*, Moscova 2021, 15-18, ISBN 978-5-907384-40-8.

15. A. Honcu, A. Solcà, *Les dieux originaires d'Anatolie en Mer Noire: petite étude de leurs influences culturelles*, in V. Lebedinskij (ed.), *Istoričeskie, kul'turnye,*

mežnacional'nye, religioznyye i političeskie svjazi Kryma so Sredizemnomorskie regionam i stranami vostoka, Moscova 2021, 18-21, ISBN 978-5-907384-40-8.

d. Conferință co-organizată în cadrul proiectului

La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo, Roma, 18-19.10.2021
(<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

e. Lucrări prezentate la manifestări științifice naționale și internaționale

1. Lucrețiu Bîrliba, *Tracii la Mihai Bravu (Moesia Inferior), Biografie-prosopografie-genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din Antichitate și până în prezent*, Iași, 13.04.2021 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2021/04/program-prosopografie-13apr2021n.pdf>)

2. Annamária-Izabella Pázsint, *Prosopographia Ponti Euxini: Rezultate preliminare, Biografie-prosopografie-genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din Antichitate și până în prezent*, Iași, 13.04.2021 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2021/04/program-prosopografie-13apr2021n.pdf>)

3. Ioan Piso, *Fasti provinciae Daciae. Elita imperiului în Dacia, Biografie-prosopografie-genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din Antichitate și până în prezent*, Iași, 13.04.2021 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2021/04/program-prosopografie-13apr2021n.pdf>)

4. Rada Varga, *Vase cu grafitti descoperite în castrul alei I Batavorum milliaria, Biografie-prosopografie-genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din Antichitate și până în prezent*, Iași, 13.04.2021 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2021/04/program-prosopografie-13apr2021n.pdf>)

5. Iulia Dumitrache, *Elitele locale la Apulum. Veteranii, Biografie-prosopografie-genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din Antichitate și până în prezent*, Iași, 13.04.2021 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2021/04/program-prosopografie-13apr2021n.pdf>)

6. Roxana-Gabriela Curcă, Câteva considerații privind epigrafia Dobrogei romane târzii, *Biografie-prosopografie-genealogie. Discuții de metodologie și studii de caz din Antichitate și până în prezent*, Iași, 13.04.2021 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2021/04/program-prosopografie-13apr2021n.pdf>)
7. Ștefan Honcu, **Ana Honcu**, *Despre morile de mână descoperite în provincia Scythia Minor. Studiu de caz - Argamum. sector Poarta Mică. Arheologie Interdisciplinară. Metode, studii, rezultate*, 14-17 august, Orheiul Vechi, Republica Moldova
(http://jaais.eu/wpcontent/uploads/2021/11/2021_BioArh_14_17_august.pdf)
8. Iulia Dumitrache, Consumul de garum în provinciile dunărene, *Materialitate și aculturație în provinciile romane*, Cluj-Napoca, 1.09.2021 (http://hiphi.ubbcluj.ro/Public/File/evenimente/2021/Program_Conf_Studiiromane.pdf)
9. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Onomastică și prosopografie într-un proiect deja anunțat: Militari originari din mediul rural al Moesiei Inferior în armata romană, *Materialitate și aculturație în provinciile romane*, Cluj-Napoca, 1.09.2021 (http://hiphi.ubbcluj.ro/Public/File/evenimente/2021/Program_Conf_Studiiromane.pdf)
10. Ana Honcu, Recrutați local și totuși departe de casa: două cazuri din armata Moesiei Superior, *Materialitate și aculturație în provinciile romane*, Cluj-Napoca, 1.09.2021
(http://hiphi.ubbcluj.ro/Public/File/evenimente/2021/Program_Conf_Studiiromane.pdf)
11. **Ioan Piso**, Ovidiu Țentea, Inscricțiunile din noul templu palmyrean din Sarmizegetusa, *Materialitate și aculturație în provinciile romane*, Cluj-Napoca, 1.09.2021
12. Lucrețiu Bîrliba, Les Thraces dans les flottes prétoriennees au Ier siècle ap. J.-C., *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 18-19.10.2021 (<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

13. Ana Honcu, Vétérans d'origine italienne dans la province de Mésie Supérieure, *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 18-19.10.2021 (<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

14. Rada Varga, Ethnic identity and group belonging: the case of the Batavians of Roman Dacia, *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 18-19.10.2021 (<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

15. Roxana-Gabriela Curcă, Language of inscriptions in Scythia Minor (5th-6th centuries AD), *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 18-19.10.2021 (<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

16. Ioan-Carol Opreș, Considerations on Classis Flavia Moesica. New data and an overall assessment of the issue, *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 18-19.10.2021 (<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

17. Florian Matei-Popescu, Army and Urbanization in the Lower Danube Area, *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 18-19.10.2021 (<https://www.icr.ro/roma/romanitatea-orientala-si-italia-din-antichitate-pana-in-secolul-al-xx-lea>)

18. Iulia Dumitrache, Colonization and Veterans Settlement in the Roman Province of Moesia Inferior, *EAA Annual Meeting*, Kiel, 6-11.09.2021 (file:///C:/Users/Luc/Downloads/2021_programme%20book_30%20August.pdf)

19. Roxana-Gabriela Curcă, Intitulatio imperială în epigrafele din Scythia Minor (sec. V-VI), School of Advanced Studies, Colloquia Classica et Medioevalia Iassiensia I, Ideal Rulership - Ideal Rulers, November, 5th_7th, 2021, Iași.

f. Stagii de documentare la instituții din străinătate cu tema grantului

Lucrețiu Bîrliba, Universitatea din Trier (Germania), mai-iunie, octombrie, noiembrie 2021.

Ana Honcu, Université Paris I, septembrie-octombrie 2021.

g. Pagina web a proiectului

<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/>

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivele anului 2021. A participat activ realizarea stadiului cercetării privind recutarea și lăsarea la vatră în lumea romană și a realizat abordări contrastive privind anumite exemple din Moesia Inferior. Prof. Lucrețiu Bîrliba a organizat, chiar în condiții de pandemie, o conferință internațională în format hibrid la Roma (v. diseminarea rezultatelor). Domnia sa a editat o carte împreună cu Iulia Dumitrache și a publicat 5 articole în reviste și volume ale conferințelor (toate internaționale).

2. Membrii echipei

Prof. dr. Ioan Piso (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a participat la proiect prin analiza inscripțiilor privind lăsarea la vatră în Dacia și Moesia Inferior și are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea într-un volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a analizat sursele literare recutarea și lăsarea la vatră, coroborând informații din autori antici din secolele I-II p. Chr. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea într-un volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională. A avut un articol în colaborare cu prof. L. Bîrliba într-un volum colectiv apărut la o prestigioasă editură internațională.

Conf. dr. Ioan-Carol Oprea a analizat surse epigrafice privind recutarea în flotele romane, publicând și două articole (unul într-o revistă Web of Science și unul într-o revistă ERIH +) pe această temă.

Conf. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a analizat fenomene lingvistice privind armata romană în Moesia Inferior, în special *code-switching*-ul. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea într-un colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională. De asemenea, pregătește un articol privitor la interferențele lingvistice în armata din Moesia Inferior. A fost co-organizator al School of Advanced Studies, Colloquia Classica et Medioevalia Iassiensia I, Ideal Rulership - Ideal Rulers, November, 5th_7th, 2021, Iași.

CS II dr. Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București) a finalizat în primul rând recrutarea și lăsarea la vatră în Moesia Superior și a participat la analiza surselor epigrafice privind tema proiectului în cele două Moesii. A susținut o comunicare cu privire la rolul armatei în urbanizarea provinciilor dunărene, având în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea într-un colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

CS III dr. Iulia Dumitrache (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a analizat impactul economic al veteranilor în Moesia Inferior, susținând o comunicare la o conferință internațională. A co-editat împreună cu directorul de proiect un volum apărut la o prestigioasă editură internațională, volum în care a și publicat un articol. și a efectuat analize comparative cu provinciile renane. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională și un articol cu o abordare contrastivă cu provinciile renane într-un volum colectiv internațional.

CS III dr. Rada Varga (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat raporturile economice ale soldaților și veteranilor în Dacia și cele două Moesii, având împreună cu A.-I. Pázsint două articole publicate pe tema proiectului.

CS III dr. Annamaria-Izabella Pázsint (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a colaborat cu R. Varga pe atema amintită mai sus, punlicând împreună două artciole, din care unul într-un volum apărut la o prestigioasă editură internațională.

As. cerc. dr. Ana Honcu (Odochiciuc) (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) s-a ocupat de prezența și implicarea veteranelor în viața provincială a Moesiei Superior, prezentând două comunicări în acest sens, comunicări care vor face obiectivul unor articole viitoare. Ea s-a ocupat și de rolul militarilor și veteranilor în fenomenul edilitar din Dacia, publicând un articol apărut la o prestigioasă editură internațională.

As. cerc. Casian Gămănuț (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) s-a ocupat de abordarea contrastivă a recrutării în alte provincii și a publicat un articol pe această temă într-o revistă ERIH +.

2022

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale, obiectivele proiectului au fost îndeplinite **integral**.

Obiectivele au fost:

- 1) Analiza izvoarelor epigrafice privitoare la recrutarea și lăsarea la vatră în Moesia Inferior.
- 2) Analiza izvoarelor epigrafice privitoare la recrutarea și lăsarea la vatră în Dacia.
- 3) Stabilirea perioadelor de recrutare pentru fiecare provincie și stabilirea perioadelor comune de recrutare

Primul obiectiv a presupus stabilirea perioadei recrutărilor și lășărilor la vatră a militarilor din Moesia Inferior și coordonarea lor cu evenimente istorice. Dincolo de datele lăsate de F. Matei-Popescu și D. Dana despre dacii din Moesia Inferior, ca perioade de recrutare au mai fost identificate și anii 26-29 (în urma conflictelor avute de romani cu tracii în Balcani), 44-46 (constituirea provinciei Thracia), perioada Severilor (recrutări în cohortele și flotele pretoriene). Cercetarea din ultimii ani a fost considerabil îmbogățită de noile izvoare, mai ales diplomele militare, cu date importante de recrutare sau de lăsare la vatră care pot fi puse în conexiune cu evenimente istorice. La astfel de date au făcut apel în comunicări

Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Iulia Dumitrache, Annamaria-Izabella Pázsint, Ioan C. Opriș Roxana-Gabriela Curcă, Marius Alexianu și Florian Matei-Popescu, lucruri concretizate și în studiile publicate (v. diseminarea rezultatelor). L. Mihailescu-Bîrliba are în pregătire un volum privind această temă, dar studii au fost deja publicate de L. Mihailescu-Bîrliba. A-I. Pázsint și I.-C. Opriș (v. diseminarea rezultatelor). Al doilea obiectiv a presupus analiza izvoarelor epigrafice privind acest fenomen în Dacia: și-au adus contribuția F. Matei-Popescu (comunicări), R. Varga (comunicări și publicații) Al treilea obiectiv a constat în stabilirea perioadelor de recrutare, inclusiv cele comune. Ele au coincis în linii mari cu cele identificate pentru daci de F. Matei-Popescu și D. Dana, la care s-au adăugat cele expuse mai sus pentru provinciile daco-moesice. **Toți** membrii proiectului s-au implicat activ cu comunicări, publicații și cu munca efectivă pe teren și în bibliotecă. **Rezultatele** prevăzute au vizat publicarea a 6 articole sau capitole de carte, având în vedere că de la contractare și până la publicarea materialului poate trece o perioadă de timp. Aceste rezultate au fost **larg depășite (a se vedea lista completă a diseminării rezultatelor)**. A fost publicată **o carte la o editură națională clasificată CNCS A** (Ana Honcu, *Aedes ad Danuvium. Inițiative publice și private în activitatea edilitară din Dacia și Moesia Inferior (secolele I-III p. Chr.)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași), **4 articole Web of Science, 3 articole în reviste cotate Scopus, AWOL și CEEOL (dintre care 2 în străinătate), 9 capitole de cărți (dintre care 5 apărute în străinătate la edituri de prestigiu) și 36 participări la conferințe (dintre care 27 internaționale - a se vedea diseminarea rezultatelor)**. Totodată, în cadrul proiectului au fost organizate nu mai puțin de 3 conferințe: la Roma a IV-a ediție a Simpozionului internațional *La romanità orientale e Italia dall'Antichità fino al XX secolo*, în colaborare cu Accademia di Romania (Roma) și Universitățile din București și Cluj-Napoca, la Alba Iulia o sesiune specială în cadrul Congresului Național al Istoricilor Români și la Iași o Mensa rotunda epigraphica, cu participare internațională (a se vedea Diseminarea rezultatelor). Toate aceste manifestări științifice și publicații au contribuit din plin la **vizibilitatea internațională a proiectului**. La sfârșitul anului, putem afirma că **toate aceste rezultate au fost livrate**.

II. Diseminarea rezultatelor

a. Cărți

1. Ana Honcu, *Aedes ad Danuvium. Inițiative publice și private în activitatea edilitară din Dacia și Moesia Inferior (secolele I-III p. Chr.)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, ISBN 978-606-714-706-3.

b. Articole publicate in reviste Web of Science-Emerging Sources

1. Ioan Carol Opreș, Milestones from Capidava and the territorium Capidavense. Aurelian's war against the Carpi inter Carsium et Sucidavam in a new light, *Journal of Ancient History and Archaeology* 8, 4, 2021 (2022), 62-68.

2. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Epigraphic and prosopographical notes on Q. Marcius Quadratus from Ibida, *Journal of Ancient History and Archaeology* 8, 4, 2021 (2022), 19-24.

3. Rada Varga, The nature of Roman dominion over the province of Dacia. Notes on the romanization phenomenon and its limits, *Journal of Ancient History and Archaeology*, 8, 4, 2021 (2022), 89-97.

4. L. Mihailescu-Bîrliba, Roman army and salt exploitation in Sânpaul-Mărtiniș-Ocland area, *Journal of Ancient History and Archaeology*, 9, 1, 2022, 95-107.

c. Articole publicate în reviste cotate BDI

1. R. Varga, A. Rubel, Hercules Magusanus im Lager der ala I Batavorum milliaria in Războieni-Cetate (Kreis Alba, Rumänien), *Germania : Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts*, 99, 2022 (AWOL).

2. Ioan Piso, O. Țentea, Der Palmyrene P. Aelius Theimes, duumviralis der Colonia Dacica Sarmizegetusa, *Zeitschrift fuer Papyrologie und Epigraphik* 223, 2022, 277-284 (Scopus)

3. L. Mihailescu-Bîrliba, *Soldats provenant du milieu rural de la province de Mésie Inférieure dans les légions romaines*, in *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” Iași. Secția Istorie* 67, 2021, 129-133. (CEEOL)

c. Capitole de cărți

1. L. Mihailescu-Bîrliba, *L'installation à Troesmis de la legio V Macedonica: réflexions sur l'origine des militaires*, in D. Tončinić, L. Zerbini (eds.), *Traian and the Danubian Provinces. The Political, Economical and the Religious Life in the Danubian Provinces. Proceedings of the 4th International Conference on Roman Danubian Provinces Zagreb 15th-17th November 2017*, FF Press, Zagreb 2021 (apărut 2022), 149-154, ISBN 978-953-175-811-6

2. L. Mihailescu-Bîrliba, M *Les militaires originaires du milieu rural de Mésie Inférieure dans les flottes impériales: une étude préliminaire*, in S.-P. Boțan, Șt, Honcu (eds.), *In medias res antiquorum. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis professoris Costel Chiriac oblata*, Editura Mega, Cluj-Napoca 2022, 29-35, ISBN 978-606-020-445-9

3. L. Mihailescu-Bîrliba, *Les moments de recrutement des soldats originaires du milieu rural de la Mésie Inférieure*, in P. Zahariuc, L. Rădvan, L. Pilat (eds.), *Istoria ca pasiune. Studii oferite profesorului Alexandru-Florin Platon la împlinirea a 65 ani*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Iași 2022, 97-126, ISBN 978-606-714-698-1

4. L. Mihailescu-Bîrliba, *Religious aspects of salt mining in Roman Dacia*, in I. Piso, P. Forisek (eds.), *Defending the polis-defending the Empire. The ancient Greek and Roman military strategy and inscriptions*, Budapest 2022, 73-86 ISSN 2559-8805

5. Ana Honcu, *Inițiativa edilitară la Oblia în secolele I-III p. Chr.*, in S.-P. Boțan, Șt, Honcu (eds.), *In medias res antiquorum. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis professoris Costel Chiriac oblata*, Editura Mega, Cluj-Napoca 2022, 29-35, ISBN 978-606-020-445-9

6. Annamária-Izabella Pázsint, *Prosopographia Ponti Euxini. Contributions to the study of the Pontic Greek world*, in I. Piso, P. Forisek (eds.), *Defending the polis-defending the Empire. The ancient Greek and Roman military strategy and inscriptions*, Budapest 2022, 133-144 ISSN 2559-8805

7. I. Piso, *Studia Porolissensia (VII)*, in I. Piso, P. Forisek (eds.), *Defending the polis-defending the Empire. The ancient Greek and Roman military strategy and inscriptions*, Budapest 2022, 145-156 ISSN 2559-8805

8. Rada Varga, *Prosopographical notes on the medical personnel attested in Dacia and Pannonia*, in I. Piso, P. Forisek (eds.), *Defending the polis-defending the Empire. The ancient Greek and Roman military strategy and inscriptions*, Budapest 2022, 171-181 ISSN 2559-8805

9. Annamária-Izabella Pázsint, *Notes on the Networks of Veterans in Moesia Inferior*, in Sorin Nemeti, Irina Nemeti, Florin-Gheorghe Fodorean, Sorin Cociș (eds.), *EST MODVS IN REBVS. Essays Presented to Professor Mihai Bărbulescu at his 75th anniversary*, Cluj-Napoca, Mega, 2022. ISBN 978-606-020-563-0

d. Articole publicate în reviste neincluse în BDI

1. L. Mihailescu-Bîrliba, *Personnes d'origine italienne à Oescus (Mésie Inférieure)*, *Ephemeris Dacoromana. serie nuova* 22, 2020 (2022), 7-18.

e. Conferințe co-organizate în cadrul proiectului

1. *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, 2-3.11.2021 (http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/10/Programma_La-Romanit%C3%A0-orientale-e-Italia.pdf)

2. *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

3. *Societate și economie în provinciile daco-moesice*, conferință sesiune în cadrul Congresului Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 9 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>

f. Lucrări prezentate la manifestări științifice naționale și internaționale

1. Lucrețiu Bîrlița, *The clerks of salt administration in Roman Dacia. Some remarks*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

2. Annamária-Izabella Pázsint, *Individual destinies in Moesia Inferior. The case of soldiers*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

3. Ioan Piso, C. Timoc, *La colonne votive pour Mars de Tibiscum*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

4. Rada Varga, *Using RTI and photogrammetry to reconsider the Batavian presence in the province Dacia*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

5. Iulia Dumitrache, *Trade networks in Roman Danubian provinces*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

6. Roxana-Gabriela Curcă, *Presences feminines en Mesie Inferieure: le cas d'Istros*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

7. Ana Honcu, *Les veterans dans le milieu rural de Scupi (Mesie Superieure). Evidences epigraphiques*, *Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022

(<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

8. Florian Matei-Popescu, *Drobeta: from municipium to colonia. A short overview, Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

9. Marius Alexianu, *Noms indigenes avec l'afriquee tz/ts dans les inscriptions de Pannonie, des Mesies et de Dacie, Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

10. Ioan C. Opreș, *Once again about the Early Byzantine Cilician fleet and the annona shipments to Lower Danube. The 6th century epigraphic evidence, Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

11. Casian Gămănuț, *Legionnaires from Napoca in the Roman army of Numidia: recruitment, ethnicity, military careers, Mensa rotunda epigraphica*, Iași, 20-21.09 2022 (<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/09/program-mensa-20-21-sept22.pdf>)

12. Lucrețiu Bîrliba, *Despre prezența conductores salinarum la Micia, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>*

13. Ana Honcu, *Considerații istorice despre miliarii din Moesia Inferior sub Marcus Aurelius, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>*

14. Rada Varga, *Prosopografia grupurilor non-elitare din societatea romană. Istoriografie și tendințe, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>*

15. Roxana-Gabriela Curcă, Inventarul onomastic feminin mixt în Moesia Inferior, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>
16. Annamária-Izabella Pázsint, Observații asupra veteranilor din Moesia Inferior, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>
17. Florian Matei-Popescu, Populația Drobetei în epoca romană, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>
18. Marius Alexianu, Interferențe etnice și multilingvism în Moesia Inferior, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>
19. Casian Gămănuț, Intervenția Legiunii III Augusta în Dacia la începutul domniei lui Hadrian, Congresul Național al Istoricilor Români, Alba Iulia, 8-10 septembrie 2022, <https://cnir.uab.ro/files/Program%20CNIR%202022-update9.pdf>
20. F. Matei-Popescu, L. Bîrliba, INSCRIPTIONES SCYTHIAE MINORIS vol. VI, 4-5, Congresul Internațional de Epigrafie Greacă și Latină, Bordeaux, 29 august-2 septembrie 2022, <https://ciegl2022.sciencesconf.org/resource/page/id/30>
- 21.L. Bîrliba, Salt exploitation and the Roman army in Roman Dacia: the case of the Ocna Dejului-Gherla area, 7th International Congress on Black Sea Antiquities, Thessaloniki, 26-30 septembrie 2022, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VZno0k8RXxAJ:https://web.ihu.edu.gr/icbsa22/media-files/documents/abstracts.pdf%3Fv%3D22i23aj54&cd=1&hl=ro&ct=clnk&gl=ro>
22. Ana Honcu, Tituli operum publicorum provinciae Moesiae Inferioris, 7th International Congress on Black Sea Antiquities, Thessaloniki, 26-30 septembrie 2022, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VZno0k8RXxAJ:https://web.ihu.edu.gr/icbsa22/media-files/documents/abstracts.pdf%3Fv%3D22i23aj54&cd=1&hl=ro&ct=clnk&gl=ro>

23. I.C. Opreș, From 2nd-century barracks and 4th-century headquarters to 6th-century habitation and 10th-century dwellings for stratiotai. The Late Roman principia from Capidava, 7th International Congress on Black Sea Antiquities, Thessaloniki, 26-30 septembrie 2022, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VZno0k8RXxAJ:https://web.ihu.edu.gr/icbsa22/media-files/documents/abstracts.pdf%3Fv%3D22i23aj54&cd=1&hl=ro&ct=clnk&gl=ro>
24. L. Mihailescu-Bîrliba, A. Honcu, The Augustal Ulpius Domitius Hermes from Ulpia Sarmizegethusa: Aspects of the manifestation of the imperial cult in a border province, The cult of the ruler in Antiquity and the Middle Ages, https://balkanstudies.bg/images/The_Cult_of_the_Ruler_-_%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0_compressed.pdf
25. L. Mihailescu-Bîrliba, Les veterans dans le milieu rural d'Istros: une reevaluation du dossier epigraphique, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/10/Programma_La-Romanit%C3%A0-orientale-e-Italia.pdf
26. R.-G. Curcă, Female onomastic strategies in Moesia Inferior, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/10/Programma_La-Romanit%C3%A0-orientale-e-Italia.pdf
27. I.-C. Opreș, The Lower Danube Limes. Fresh approaches and relevant data, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/10/Programma_La-Romanit%C3%A0-orientale-e-Italia.pdf
28. F. Matei-Popescu, O. Țentea, A. Rațiu, Limes Daciae inferioris, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/10/Programma_La-Romanit%C3%A0-orientale-e-Italia.pdf

29. I. Dumitrache, The territory of Histria in the post-Parvan era, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/10/Programma_La-Romanit%C3%A0-orientale-e-Italia.pdf
30. A. Honcu, Considerations historiques sur les miliaries de Mesie Inferieure sous Marc Aurele, 6th International Conference on Roman Danubian Provinces, Belgrad, 1-5.11.2022, <https://www.unife.it/it/eventi/2022/novembre/program-and-abstract-book.pdf>
31. L. Mihailescu-Bîrliba, Milestones in Moesia Inferior under the barracks emperors. Historical issues, 6th International Conference on Roman Danubian Provinces, Belgrad, 1-5.11.2022, <https://www.unife.it/it/eventi/2022/novembre/program-and-abstract-book.pdf>
32. F. Matei-Popescu, Drobeta from Trajan to Hadrian, 6th International Conference on Roman Danubian Provinces, Belgrad, 1-5.11.2022, <https://www.unife.it/it/eventi/2022/novembre/program-and-abstract-book.pdf>
33. R. Varga, The Batavian riders of Roman Dacia: between ethnic and cultural identity, Limes Congress XXV, Nijmegen, 21-27.8.2022, <https://limes2022.org/timetable/35-new-research-dacia/>
34. R. Varga, The social and economic networks of Alburnus Maior, Networks and society. A historical perspective from the ancient world to the present, Timișoara, 17-18.03. 2022, <https://litere.uvt.ro/wp-content/uploads/2022-Networks-Final-programme.pdf>
35. A.-I. Pázsint, Networks in Moesia Inferior. The Case of Veterans, A historical perspective from the ancient world to the present, Timișoara, 17-18.03. 2022, <https://litere.uvt.ro/wp-content/uploads/2022-Networks-Final-programme.pdf>
36. L. Mihailescu-Bîrliba, Le dossier épigraphique du règne d'Elagabale en Mésie Inférieure, INTERNATIONAL SYMPOSIUM «VARIUS ANTONINUS TIBERINUS». 1800 YEARS SINCE THE MURDER OF MARCUS AURELIUS ANTONINUS (ELAGABALUS),

<http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2022/11/Program-simpozion-28nov2022.pdf>

f. Stagiile de documentare la instituții din străinătate cu tema grantului

Lucrețiu Bîrliba, Universitatea din Trier (Germania), mai 2022.

Ana Honcu, Universitatea din Konstanz (Germania), mai 2022.

R.-G. Curcă, Accademia di Romania (Roma), noiembrie 2022.

I.-C. Opreș, Accademia di Romania (Roma), noiembrie 2022.

I. Dumitrache, Accademia di Romania (Roma), noiembrie 2022.

g. Pagina web a proiectului

<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/>

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivele anului 2022. A participat activ toate obiectivele, având în pregătire o carte despre soldații din mediul rural ai Moesiei Inferior. Prof. Lucrețiu Bîrliba a organizat 3 conferințe în cadrul proiectului (v. diseminarea rezultatelor). Domnia sa a publicat 7 articole în reviste și volume ale conferințelor (2 internaționale).

2. Membrii echipei

Prof. dr. Ioan Piso (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a participat la proiect prin analiza inscripțiilor privind lăsarea la vatră în Dacia și Moesia Inferior și a publicat articole în reviste și volume internaționale de prestigiu.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a analizat sursele literare recrutarea și lăsarea la vatră, coroborând informații din

autori antici din secolele I-II p. Chr. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea într-un volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională. A avut comunicări la sesiuni prestigioase naționale și internaționale.

Conf. dr. Ioan-Carol Oprea a analizat surse epigrafice privind recrutarea în flotele romane, publicând și un articol într-o revistă Web of Science și având mai multe participări la conferințe internaționale de prestigiu.

Conf. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a analizat fenomene lingvistice privind armata romană în Moesia Inferior și mai ales la prezențele feminine în mediul militar, unde are două articole acceptate pentru tipar. A participat la conferințe naționale și internaționale de prestigiu.

CS II dr. Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București) a finalizat în primul rând recrutarea și lăsarea la vatră în Moesia Superior și a participat la analiza surselor epigrafice privind tema proiectului în Dacia. A susținut mai multe comunicări la conferințe naționale și internaționale de prestigiu și are în pregătire două articole în volume ce vor apărea la edituri de prestigiu, într-o limbă de circulație internațională.

CS III dr. Iulia Dumitrache (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a analizat impactul economic al veteranilor în Moesia Inferior, susținând o comunicare la o conferință internațională. Are în pregătire un articol cu privire la acest subiect; articolul va apărea în primul volum colectiv al proiectului, într-o limbă de circulație internațională.

CS III dr. Rada Varga (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat raporturile economice ale soldaților și veteranilor în Dacia. A prezentat comunicări la conferințe internaționale de prestigiu și are publicate trei articole (unul într-un volum la editură internațională de prestigiu, unul într-o revistă internațională și unul într-o revistă ISI).

CS III dr. Annamaria-Izabella Pászint (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat mai ales fenomenul lăsării la vatră în Moesia Inferior, publicând două articole în volume colective (unul la o editură internațională,

celălalt la o editură națională CNCS A) și susținând comunicări la conferințe internaționale și naționale de prestigiu.

As. cerc. dr. Ana Honcu (Odochiciuc) (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) s-a ocupat fenomenul lăsării la vatră în Moesia Superior, precum și de implicarea militarilor în fenomenul edilitar din Dacia și Moesia Inferior. Acest ultim subiect a constituit o parte din **cartea** care a fost finanțată prin proiect și a apărut la o editură națională CNCS A (v. diseminarea rezultatelor). A publicat și un articol într-un volum colectiv apărut la o editură națională CNCS A și a susținut mai multe comunicări la conferințe naționale și internaționale de prestigiu.

As. cerc. Casian Gămănuț (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) s-a ocupat de abordarea contrastivă a recrutării în alte provincii și a publicat un articol pe această temă într-o revistă ERIH +, susținând și comunicări la conferințe naționale și internaționale de prestigiu. Domnia Sa are în vedere și finalizarea tezei de doctorat, un obiectiv științific declarat pentru membrii doctoranzi dintr-un proiect de cercetare.

2023

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale, obiectivele proiectului au fost îndeplinite **integral**.

Obiectivele au fost:

- 1) Stabilirea vectorilor de mobilitate a recruților.
- 2) Analiza momentelor lăsării la vatră și a celor care le urmează.
- 3) Realizarea sintezei, pe baza rezultatelor anterioare.

Primul obiectiv a fost atins prin două comunicări la două conferințe internaționale (ce urmează a fi concretizate în studii) și un studiu (v. diseminarea rezultatelor): astfel, vectorii de mobilitate au presupus pe de o parte, deplasarea într-una sau mai multe provincii prin intermediul unităților în care au activat recruții. Cele mai multe ocurențe provin din Roma și Italia (cohortele și flotele pretoriene), dar acest lucru se datorează, pe de o parte, faptului că mai mulți

soldați apar în câte o singură inscripție, pe de altă parte, faptului că în această zonă s-au scris și s-au descoperit cele mai multe texte epigrafice. Bine reprezentate sunt și provinciile germanice, dar și cele învecinate (Pannonia Superior și Pannonia Inferior). Pentru partea orientală provincia Syria, ulterior Syria-Palestina este cea mai bine reprezentată, iar pentru Africa, Mauretaniile. Vectorii de mobilitate sunt așadar diverși. Am reușit să identificăm deplasări ale trupelor într-o singură direcție, în două, trei și una cu direcții multiple. În plus, am calculat și numărul de zile pe care o unitate putea să-l efectueze în deplasarea ei spre un anumit obiectiv, păstrând rezervele de rigooare, dar utilizând drumurile antice cunoscute în trei variante (uscat, maritim și costier îmbinat cu maritim și cu cel de uscat). În ceea ce privește **al doilea obiectiv**, am constatat că două sunt tendințele celor lăsați la vatră: acela de a se întoarce în provincia de origine și acela de a rămâne în locul în care au efectuat serviciul. Din perspectivă statistică, un anumit avantaj numeric îl au cei care se află în prima situație. Totodată, am analizat și eventualele motive ale opțiunilor acestor militari. Totodată, am urmărit și informațiile privitoare la activitățile veteranilor după lăsarea lor la vatră. Și acest obiectiv a fost concretizat prin comunicări la conferințe internaționale și prin studii publicate (v. diseminarea rezultatelor). **Al treilea obiectiv** a reprezentat sinteza rezultatelor, printr-un volum în care au contribuit aproape toți membrii proiectului, în care au fost analizate momentele de recrutare și motivele acestora, momentele lăsării la vatră, vectorii de mobilitate și activitatea veteranilor după lăsarea la vatră. Volumul a fost publicat la **prestigioasa editură Harrassowitz**, fiind al doilea volum din grant care a apărut la această editură. (v. diseminarea rezultatelor).

II. Diseminarea rezultatelor

a. Cărți

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ioan Piso, *Romans and Natives in the Danubian Provinces (1st-6th c. AD)*, Harrassowitz Verlag Wiesbaden 2023, ISBN [978-3-447-12096-8](#).
2. Iulia Dumitrache, Dan-Alexandru Suharoschi (eds.), *Minorities at the edge of Empires. Proceedings of the Conference held in Deva (1st-8th September 2019)*,

Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen, 2023, 137-154. ISBN 978-3-942994-24-8

b. Capitole de cărți

1. L. Mihailescu-Bîrliba, Die wirtschaftliche Krise in der Römischen Provinz Moesia Inferior: Das Zeugnis der epigraphischen in R. Rollinger, S. Fink (eds.), Quellen „Krisen“ und „Untergänge“ als historisches Phänomen, Springer VS, Wiesbaden 2023, 271-290. ISBN 978-3-658-37040-4

2. L. Mihailescu-Bîrliba, Salt exploitation in Roman Dacia. Old and new researches: A short overview, in D. Aparaschivei, A. Berzovan (eds.), Studia Archaeologica et Linguistica. Miscellanea in honorem annos LXXV peragentis Professoris Adriani Poruciu oblată, Presa Universitară Clujeană (editură CNCS A), Cluj-Napoca, 189-199, ISBN 978-606-37-1785-7

3. L. Mihailescu-Bîrliba, *The historiography on salt production and salt industry in the Roman Empire. An overview*, in Petronel Zahariuc și Bogdan Ceobanu (editori), *Artă, școală și politică națională. Prinos închinat profesorului Ion I. Solcanu la împlinirea a 80 de ani*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (CNCS A), Iași 2023, 221-233. ISBN 978-606-714-811-4

4. L. Mihailescu-Bîrliba, A New Military Diploma from Ibida (Moesia Inferior) (August 14th 99 AD), in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ioan Piso, *Romans and Natives in the Danubian Provinces (1st-6th c. AD)*, Harrassowitz Verlag Wiesbaden 2023, 475-487, ISBN 978-3-447-12096-8.

5. Ana Honcu, Donations éditaires des esclaves et des affranchis dans les provinces de Dacie et de Mésie Inférieure, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ioan Piso, *Romans and Natives in the Danubian Provinces (1st-6th c. AD)*, Harrassowitz Verlag Wiesbaden 2023, 225-234, ISBN 978-3-447-12096-8.

6. Ioan Piso, La Dacie Poétique (I), in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ioan Piso, *Romans and Natives in the Danubian Provinces (1st-6th c. AD)*, Harrassowitz Verlag Wiesbaden 2023, 309-324, ISBN 978-3-447-12096-8.

7. Marius Alexianu, Moesia Inferior: Trilingualism Premises and Indicators, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ioan Piso, *Romans and Natives in the Danubian Provinces (1st-6th c. AD)*, Harrassowitz Verlag Wiesbaden 2023, 531-544, ISBN 978-3-447-12096-8.

8. Roxana-Gabriela Curcă, Female Anthroponymy in Moesia Inferior: Derivational Suffixes, in Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ioan Piso, *Romans and Natives in the Danubian Provinces (1st-6th c. AD)*, Harrassowitz Verlag Wiesbaden 2023, 545-552, ISBN 978-3-447-12096-8.

9. Ioan Piso, Beitrag zur palmyrenischen Onomastik in Dakien, in D. Hoffmann, A. Klingenberg, K. Zeimermann (eds.), *Religion und Epigraphik. Kleinasien, der griechische Osten und die Mittelmeerwelt. Festschrift zum 65. Geburtstag von Walter Ameling, Rudolf Habelt, Bonn, 2023*, 401-406, ISBN 978-3774943841

10. Rada Varga, Prosopography of the non-elite in Roman Dacia. Historiographic approach, in S. Nemeti, I. Nemeti, F. Fodorean, S. Cociș (eds.), *Est modus in rebus. Essays presented to Professor Mihai Bărbulescu at his 75th anniversary*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2022, 61-69. **(apărut sfârșit de an 2022, neraportat în 2022)** ISBN 978-606-020-563-0

11. L. Mihailescu-Bîrliba, *Minorities in the Rural World. Reflections on Rural Population at the Edge of the Roman Empire: Moesia Inferior*, in I. Dumitrache, D.-A. Suharoschi (eds.), *Minorities at the edge of Empires. Proceedings of the Conference held in Deva (1st-8th September 2019)*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen, 2023, 69-81. ISBN 978-3-942994-24-8

12. Iulia Dumitrache & Dan-Alexandru Suharoschi, The Imperial Cult in Apulum (Dacia Superior), in I. Dumitrache, D.-A. Suharoschi (eds.), *Minorities at the edge of Empires. Proceedings of the Conference held in Deva (1st-8th September 2019)*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen, 2023, 137-154. ISBN 978-3-942994-24-8

c. Articole publicate în reviste cotate BDI

1. Annamaria-Izabella Pászint, Recruitment and Family Networks in Moesia Inferior, *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Historia* 67, 2, 2022, 147-166 (**apărut 2023**)
2. Casian Gămănuț, Two Dacian soldiers in Numidia during the reign of Septimius Severus, *Studia Antiqua et Archaeologica* 28, 2, 2022, 404-416 (**apărut 2023**)
3. **Ana Honcu**, Paul Ciubotaru, A Greek *grafitto* Discovered in the Sântana de Mureş-Cernyakhov Settlement from Negrileşti, Galați County, *Studia Antiqua et Archaeologica* 29,1, 2023, 123-139.

d. Articole publicate în reviste neincluse în BDI

1. L. Mihailescu-Bîrliba, Les Thraces dans les flottes pretoriennes au Ier s. ap. J.-C., *Ephemeris Dacoromana*, serie nuova, 23, 2021 (**apărut 2023**), 7-24.
2. A. Honcu, Les militaires de la *Legio VII Claudia* dans les inscriptions d'Italie, *Ephemeris Dacoromana*, serie nuova, 23, 2021 (**apărut 2023**), 27-40.

e. Conferințe co-organizate în cadrul proiectului

1. *La romanita orientale e Italia dall'antichita fino al XX secolo*, Roma, <https://www.aisseco.org/la-romanita-orientale-e-litalia/>

f. Lucrări prezentate la manifestări științifice naționale și internaționale

1. L. Mihailescu-Bîrliba, De la Dunăre în Syria și din nou acasă. Trei cazuri de soldați originari din mediu rural al Moesiei Inferior, Al XIX-lea Congres Internațional de genealogie și heraldică, Iași, aprilie 2023. https://www.irgh.org/?Congrese_de_Genealogie_%C5%9Fi_Heraldic%C4%83___Al_XIX-lea_Congres_de_Genealogie_%C8%99i_Heraldic%C4%83%2C_2023
2. **Ana Honcu**, Ștefan Honcu, Considerații privind un grafitto de pe o amforă Zeest 80 descoperită în spațiul est-carpatic, Sesiunea științifică a Departamentului Istoria romanilor, universala și arheologie Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, mai 2023. https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Sesiune_2023_program_web.pdf

3. F. Matei-Popescu, Army and Civilian Settlements in the Moesian Provinces, Conferința internațională Water divides – water connects Roman military, commercial and cultural contacts from the Middle Danube to the Black Sea, Budapesta, mai 2023. <https://drive.google.com/file/d/1IQKMZ5Mr-h4aAR9gSErSDxEIrfuu-B/view>
4. Iulia Dumitrache, Dressed for (Military) Success: Official and Private Suppliers for the Roman Army during the Empire, la conferința Textiles and War in Europe and the Mediterranean from Prehistory to Late Antiquity, Bucharest, mai 2023.
5. L. Mihailescu-Bîrliba, A. Honcu, Vectorii de mobilitate ai militarilor recrutați din mediul rural al Moesiei Inferior, Conferința internațională Interdisciplinary Archaeology. Methods, studies, results, Orheiul Vechi, august 2023. <https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Program%20Conferinta%20OV%202023.pdf>
6. A. Honcu, Un posibil grafitto creștin pe un fragment de amforă, Conferința internațională Interdisciplinary Archaeology. Methods, studies, results, Orheiul Vechi, august 2023. <https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Program%20Conferinta%20OV%202023.pdf>
7. L. Mihailescu-Bîrliba, A. Honcu, La mobilité des militaires recrutés du milieu rural de Mésie Inférieure: destinations, itinéraires, distances probables, Conferința internațională The Danubian Region and the Balkans during the Roman Empire in Military Inscription, Debrecen, septembrie 2023. <https://hirek.unideb.hu/sites/default/files/2023-09/20230928Debrecen%20Epigraphic%20conference%20program.pdf>
8. F. Matei-Popescu, The Roman Army in Thracia, Conferința internațională The Danubian Region and the Balkans during the Roman Empire in Military Inscription, Debrecen, septembrie 2023. <https://hirek.unideb.hu/sites/default/files/2023-09/20230928Debrecen%20Epigraphic%20conference%20program.pdf>
9. Rada Varga, Military presences from the Lower Rhine region in the Danubian provinces, Conferința internațională The Danubian Region and the Balkans during

the Roman Empire in Military Inscription, Debrecen, septembrie 2023.
<https://hirek.unideb.hu/sites/default/files/2023-09/20230928Debrecen%20Epigraphic%20conference%20program.pdf>

10. **Ioan Piso**, Ovidiu Țentea, Religion, architecture and ideology in Colonia Dacica Sarmizegetusa, Conferința internațională The Danubian Region and the Balkans during the Roman Empire in Military Inscription, Debrecen, septembrie 2023.
<https://hirek.unideb.hu/sites/default/files/2023-09/20230928Debrecen%20Epigraphic%20conference%20program.pdf>

11. Roxana-Gabriela Curcă, Annamaria-Izabella Pászint, Gynaikes. Regards sur les femmes du milieu militaire en Mésie Inférieure, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, Accademia di Romania, Roma, 19-20 octombrie 2023, <https://www.aisseco.org/la-romanita-orientale-e-litalia/>.

12. L. Mihailescu-Bîrliba, A. Honcu, The roads and the beneficiarii in Moesia Inferior, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, Accademia di Romania, Roma, 19-20 octombrie 2023, <https://www.aisseco.org/la-romanita-orientale-e-litalia/>.

13. **F. Matei-Popescu**, O. Țentea, Army and Civilians in roman Dacia during Trajan. A Review and an Update, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, Accademia di Romania, Roma, 19-20 octombrie 2023, <https://www.aisseco.org/la-romanita-orientale-e-litalia/>.

14. **Ioan-Carol Opreș**, Alexandru Rațiu, Everyday life on the Lower Danube limes during the Principate: Capidava in Moesia Inferior - the castellum, the balneum , and the civilian settlements with its necropolis, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, Accademia di Romania, Roma, 19-20 octombrie 2023, <https://www.aisseco.org/la-romanita-orientale-e-litalia/>.

15. Rada Varga, George Bounegru, The hinterland of the ala I Baravorum miliaria. Economic and social context, La romanita orientale e Italia dall'Antichita fino al

secolo XX. Convegno italo-romeno di studi, Accademia di Romania, Roma, 19-20 octombrie 2023, <https://www.aisseco.org/la-romanita-orientale-e-litalia/>.

16. Florian Matei-Popescu, Roemische Stadtmauern im Osten, Conferința internațională Stadtbelaegerungen zwischen Ost und West: Belaegerungsstrategien und Belaegerungstechniken im Vergleich, Innsbruck, octombrie 2023. <https://www.uibk.ac.at/awosa/aktuelles/dateien/el-stadtbelaegerungen-2023.pdf>

f. Stagii de documentare sau participări la workshop-uri la instituții din străinătate cu tema grantului

Lucrețiu Bîrliba, International Hellenic University, Thessaloniki (Grecia), aprilie 2023.

Lucrețiu Bîrliba, Universitatea din Lisabona (Portugalia), aprilie 2023.

Florian Matei-Popescu, Universitatea din Leuven (Belgia), aprilie 2023.

Ana Honcu, Universitatea din Trier (Germania), mai 2023.

g. Pagina web a proiectului

<http://history.uaic.ro/research/rivsoc/>

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivele anului 2023. A participat activ toate obiectivele, editând o carte despre privitoare la romani și indigeni în provinciile dunărene, în care studii pe tema grantului au ocupat un loc important. Volumul a apărut la prestigioasa editură Harrassowitz. Prof. Lucrețiu Bîrliba a organizat o conferință în cadrul proiectului (v. diseminarea rezultatelor) și a publicat un nou izvor epigrafic și un text la prestigioasa editură Springer. În total, Domnia sa a publicat 6 articole în reviste și volume ale conferințelor (3 internaționale).

2. Membrii echipei

Prof. dr. Ioan Piso (Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca) a participat la proiect prin analiza inscripțiilor privind lăsarea la vatră în Dacia și mai cu seamă la Sarmizegetusa, a editat împreună cu directorul de proiect un volum la o prestigioasă editură internațională (Harrassowitz) și a publicat articole în volume internaționale de prestigiu.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat sursele literare recrutarea și lăsarea la vatră, coroborând informații din autori antici din secolele I-II p. Chr. A publicat un articol cu privire la acest subiect, într-o limbă de circulație internațională.

Conf. dr. Ioan-Carol Opreș a analizat surse epigrafice privind mai ales în zona Capidavei, având mai multe participări la conferințe internaționale de prestigiu.

Conf. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat fenomene lingvistice privind armata romană în Moesia Inferior și mai ales la prezențele feminine în mediul militar, unde a publicat un articol într-un volum colectiv apărut la o editură internațională de prestigiu.

CS II dr. Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București) a finalizat în primul rând recrutarea și lăsarea la vatră în Moesia Superior, dar a susținut comunicări și pe tema recrutării în Dacia. A publicat un articol la o editură internațională de prestigiu.

CS III dr. Iulia Dumitrache (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) a analizat impactul economic al veteranilor în Dacia și Moesia Inferior, susținând o comunicare la o conferință internațională.

CS III dr. Rada Varga (Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat raporturile economice ale soldaților și veteranilor în Dacia. A prezentat comunicări la conferințe internaționale de prestigiu și a publicat un articol la o editură națională CNCS A.

CS III dr. Annamaria-Izabella Pászint (Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca) a analizat mai ales fenomenul lăsării la vatră în Moesia Inferior,

publicând un articol într-o revistă cuprinsă în baza de date ERIH+ și susținând comunicări la conferințe internaționale și naționale de prestigiu.

As. cerc. dr. Ana Honcu (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) s-a ocupat fenomenul lăsării la vatră în Moesia Superior, de inserția veteranilor în viața socială precum și de implicarea militarilor în fenomenul edilitar din Dacia și Moesia Inferior. A publicat și un articol într-un volum colectiv apărut la o editură internațională importantă, un articol într-o revistă Scopus și ERIH+ și a susținut mai multe comunicări la conferințe naționale și internaționale de prestigiu.

As. cerc. Casian Gămănuț (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) s-a ocupat de abordarea contrastivă a recrutării în alte provincii și a publicat un articol pe această temă într-o revistă ERIH +, susținând și comunicări internaționale de prestigiu. Domnia Sa a finalizat teza de doctorat cu succes, având în vedere publicarea tezei.

IV. Bilanțul general al proiectului în publicații

Cărți de autor	Cărți editate	Articole în reviste Web of Knowledge și BDI	Articole și capitole de cărți în volume colective
1 (la o editură națională CNCS A)	3 (ambele la edituri internaționale de prestigiu)	15 (5 Web of Knowledge, 4 în reviste internaționale)	36 (28 în străinătate)

V. Bilanțul proiectului în organizări de conferințe internaționale și naționale și participări cu comunicări la conferințe naționale și internaționale

Organizări	Co-organizări	Participări cu comunicări
2 (1 internațională)	3 (toate internaționale)	70 (51 internaționale)

În concluzie, rezultatele proiectului au depășit așteptările în ceea ce privește publicațiile și diseminarea prin conferințe. Principalele câștiguri au fost o **excelentă inserție a tinerilor cercetători** (A. Honcu și A.-I. Pázsint și-au publicat tezele de doctorat, una în cadrul proiectului, și au publicat studii în străinătate, C. Gămănuț a susținut cu succes teza de doctorat) și **atragera unor cercetători din afara proiectului în colaborări** (de la Viena, Erlangen, București, Iași și Alba Iulia). Mulțumim CNCS pentru finanțare. Am încercat, în măsura posibilului, să

fructificăm această finanțare în folosul științelor Antichității din România și să facem vizibile pe plan internațional nu numai proiectul în sine, dar și instituția organizatoare, instituția finanțatoare și să promovăm tinerii cercetători. Considerăm că în cea mai mare parte aceste obiective au fost atinse.